

CAPÍTOL 12

En Pere Saputo ajuda a una vídua

Brauli Foz:

- Quan dic que en Pere Saputo és un gran home, ho dic perquè és veritat. Va ser tan important en la seva època que va aconseguir canviar costums antics i absurds.

Fa temps estava mal vist veure a una dona soltera parlant en públic amb un home. Recordo a una vella **rondinaire** en un poble, que es queixava d' això amb altres persones.

Vella rondinaire:

- Ahir vaig veure a una mossa parlant amb un mosso al carrer!
A plena llum del dia!
Davant dels pares de la mossa i de diversos veïns i veïnes!
Tothom mirava a la mossa i el mosso i ningú els cridaven l' atenció.

Quina poca vergonya!

Valga 'm Déu!

En el meu temps això no passava!

Una persona **rondinaire** és una persona que protesta, s' enfada moltes vegades i sense motius.

Aquesta expressió significa que ha vist a les dues persones parlar quan era de dia.

Aquestes expressions s' utilitzen quan algú s' escandalitza per coses que fa una altra persona i li sembla que no són decents.

Brauli Foz:

- En el temps d' aquella vella,
els nois tenien que amagar-se per a veure a les noies.
Quedaven a les nits en corrals o soterranis.

Els nois tenien que superar diverses proves:
saltar tanques, pujar a teulats o ficar-se per finestres.
I les noies tenien que sortir dels seus llits en silenci,
descalces i mal pentinades.

Vella rondinaire envejosa!
Donava puntades a terra i estrenyia les dents
mentre es queixava de coses
que no feien mal a ningú.

Segur que aquesta vella va sofrir molt gràcies a en Pere.
Perquè, cada vegada que en Pere anava a un poble,
totes les dones volien conèixer-lo
i parlar de prop amb ell.
Totes les dones!
Dones joves, grans, casades i solteres.

Quan en Pere passejava pels carrers,
les dones que el veien des de les seves cases
baixaven corrents a la porta per a saludar-lo.
Algunes paraven a en Pere per a parlar amb ell.
Altres posaven qualsevol excusa per anar a veure 'l a casa seva.

És normal que les dones fessin tot això.

En Pere era tan maco...!

Tenia uns ulls tan bonics...!

Parlava tan bé...!

Al final, en Pere va aconseguir canviar aquell antic costum.

Primer ho va fer a Almudèvar i Santa Eulàlia La Major.

Però després va passar en més pobles d' Aragó.

Ara és normal veure parlar a nois i noies al carrer.

Gràcies a Déu!

Bé, gràcies a en Pere Saputo.

En aquesta expressió Brauli Foz agraeix a en Pere que hagi canviat un costum tan antiquat.

Ara, estimat lector,

t' explicaré la història d' una d' aquelles dones

que va conèixer a en Pere a Santa Eulàlia La Major.

Una història divertida que segur t' agradarà.

Un dia, en Pere estava amb la seva tia Eugènia a casa

i, de cop i volta, algú va trucar a la porta.

L' Eugènia va obrir la porta i va veure a una dona.

Era Gertrudis, una dona que s' havia quedat vídua

fa poc temps.

En allò que l' Eugènia va obrir la porta,

Gertrudis la va saludar, plorant i tirant-se a terra.

Gertrudis:

- Ai, Eugènia!
Vinc a parlar amb en Pere Saputo.
Si us plau, necessito consell i ajuda.

L' Eugènia va deixar passar a Gertrudis a l' interior de la casa.
Les dues dones van anar al saló,
on estava en Pere.

Gertrudis tenia els ulls plorosos,
ulleres i el cabell despentinat.
Caminava **encorbada**, sospirava tota l' estona
i, quan acabava de plorar, es mocava el nas.

Gertrudis:

- Ai gràcies per atendre 'm Pere!
Vinc aquí per a **desfogar-me**
i per què m' ajudis a descansar.

Em passo tot el dia plorant.
Va plorar al matí, a la tarda i a la nit.
No aconseguixo dormir!
I si dormo alguna **estoneta**, em desperto ràpid
perquè tinc malsons...

Al dir això, Gertrudis va començar a plorar una altra vegada.
Tenia la cara plena de llàgrimes i mocs.

Una persona està **encorbada** quan té una postura corporal doblegada.

Desfogar es expressar el que una persona sent, bo o dolent.

Estoneta és el mateix que estona. A l' Aragó és costum afegir el diminutiu ico en algunes paraules.

Es va netejar la cara, es va mocar el nas

**i va donar un sospir tan gran i sonor
que semblava que se l' havien reventat els budells
i se li escapava l' ànima per la boca.**

Aquesta frase vol dir que el sospir de Gertrudis va ser exagerat i amb molt volum.

Després es va asseure a la cantonada de la seva cadira i va mirar avergonyida a en Pere amb els ulls plorosos. Gertrudis estava esperant una resposta que li ajudaria en la seva situació.

A en Pere li feia molta pena veure a Gertrudis trista.

En Pere era molt **compassiu** amb tothom, sobre tot, amb les dones.

Després de pensar una estona, li va dir:

Una **persona compassiva** sent empatia per les altres persones i compren el seu sofriment.

Pere Saputo:

- Gertrudis, el millor remei per al teu dolor és el temps.

El temps ho guareix tot.

Però també hi ha altres remeis que et puguin ajudar.

Fa dos mesos que...

Aquesta expressió és un refrany que vol dir que hi ha alguns problemes emocionals que es resolen amb el pas del temps.

En aquell moment Gertrudis va interrompre a en Pere.

Gertrudis:

- I 11 dies!

Pere Saputo:

- Entesos, entesos... fa dos mesos i 11 dies que va morir el teu marit.
No vaig a parlar més d' aquesta desgràcia.
Has vingut per què et doni consell
i et digui què pots fer per a estar millor.

Gertrudis:

- Sí, si us plau...

En Pere va estar fent moltes preguntes a Gertrudis:

- Amb qui vivia ara?
- Què li agradava fer en el seu temps lliure?
- Què menjava i bevia?
- Quants fills tenia?
- I moltes altres.

Gertrudis responia a totes, plorant i sospirant.

Després de tenir tota la informació,
en Pere va començar a donar-li consells.

Pere Saputo:

- El primer que has de fer és canviar de minyona.
Ara tens dos homes per a cuidar del camp
i una minyona jove a casa.
La minyona no et cau bé, veritat?

Gertrudis:

- Doncs no.
No em cau molt bé.
És una noia jove que només pensa en ximpleries.

Pere Saputo:

- **Ja deia jo...**
Cerca 't a una dona gran amb **judici**.

El segon que has que fer
és triar hores per a plorar.
No et pots passar tot el dia plorant!
Per ara, ploraràs dues hores al dia.
Una hora al matí i una altra hora a la tarda.

Després de plorar, has de resar
un **pater noster**, un **rèquiem** i un **au maria**.
I quan acabis de resar tot això,
has que netejar-te, pentinar-te i arreglar-te.
Aquest és el meu tercer consell:
endreçar-te tots els dies
com quan són dies de festa.

I després de fer tot això mira 't al mirall.
Entens el que et dic, Gertrudis?

Aquesta frase s' utilitza
per a expressar que un
té raó en alguna cosa.

Una **persona amb judici**
és una persona que
distingeix les coses
bones de les coses
dolentes.

Els **pater noster**,
rèquiem i **aus maries**
són oracions que les
persones cristianes
utilitzen per a mostrar
la seva fe a Déu.

Gertrudis:

- Si Pere, ho entenc.
Però no sé per què em miraré al mirall...
Em veuré lletja, sola i horrible...

Pere Saputo:

- Per això és tan important que et miris al mirall.
Des de d' avui mateix!
Així veuràs el mal que li estàs fent al teu cos,
sense cuidar-te, ni endreçar-te, ni arreglar-te...

Gertrudis, et conec des de fa molts anys.
De jove eres la noia més maca de tot el poble.
I quan et vas casar seguies sent la més maca.
Mai et vaig dir res perquè respecto molt el matrimoni.

Però ara que ets vídua, i si tu vols,
m' agradaria poder anar a casa teva a veure 't alguns dies.
Què et sembla, bella Gertrudis?

En aquell moment, Gertrudis va pegar un petit bot a la cadira,
es va posar una mica acolorida i va obrir molt els ulls.

Gertrudis:

- Vine a casa meva sempre que vulguis, Pere.

Pere Saputo:

- Molt bé Gertrudis.
Llavors aniré a veure 't algun dia.
Però, espero que quan et vagi a veure 't a casa,
et trobi endreçada i arreglada,
com t' he dit.

Gertrudis:

- Això no sé si ho podré fer...

I després de dir això, Gertrudis va sospirar
i va recolzar l' espatlla al respatller de la cadira.
Semblava que estigués molt cansada de cop i volta.

Pere Saputo:

- Es clar que podràs fer-ho Gertrudis!
Encara ets jove.
No arribes a els 40 anys.

Gertrudis:

- És veritat, tinc 32 anys.

Pere Saputo:

- **Ho veus?!**
Ets molt jove encara per estar tot el dia plorant,
sense cuidar la teva salut i sense netejar-te el teu cos.
Oblida aquesta desgràcia i recupera la alegria.

Aquesta expressió és una pregunta que no espera una resposta de ningú i s' utilitza per a demostrar que una persona té raó en el que diu o fa.

Gertrudis:

- Puc intentar-ho...

Pere Saputo:

- Espera, encara no he acabat.
Et donaré el quart i últim consell:
has de seguir una **dieta**.

Demà envia a un dels teus criats a Osca
i que et porti **api, raves** i mostassa.

Tots els dies, després de menjar i de sopar,
has de prendre api amb amanida de postres.
Per a berenar menja raves amb sal.
I la mostassa l' utilitzes
per a **adobar** la carn del dinar.

Imagino que saps fer tot això, veritat?

Gertrudis estava incòmoda a l' escoltar la pregunta.
Semblava que en Pere **insinuava**
que Gertrudis no sabia cuinar.
Gertrudis va decidir no fer cas a la insinuació
i va respondre amb bona educació.

Gertrudis:

- Aquella dieta sembla més útil per a una mossa sense la regla
que per a una dona que s' acaba de quedar vídua...

Fer **dieta** és controlar quants aliments menges i de quins tipus. Les dietes serveixen per a millorar la teva salut.

L' **api** i els **raves** són hortalisses; és a dir, són plantes que es poden cuinar i menjar.

Adobar és untar un producte o substància a la carn para conservar-la o menjar-la.

En Pere fa aquesta pregunta amb la intenció de donar a entendre que Gertrudis no sap preparar el menjar que li ha dit.

Insinuar és dir alguna cosa sense que quedi molt clar.

Pere Saputo:

- La dieta és bona per a als dos casos.
Amb aquesta dieta faràs molt pipí.
I, t' asseguro Gertrudis, que la teva pena i dolor
s' aniran amb l' orina quan facis pipí.

Fes cas del que et dic o no milloraràs
i tampoc podré anar a veure 't a casa...

A l' escoltar això, Gertrudis es va remoure a la seva cadira.

Pere Saputo:

- Bé, et resumeixo el que has de fer:
 - Plores primer una hora,
 - després reses una miqueta,
 - li dones a la pinta,
acompanyada de molt mirall
 - i segueixes la dieta que t' he dit.

En dos dies passaré a la tarda a casa teva
a veure com estàs.

Si no funciona el que t' he dit, parlem una altra vegada
i pensem en una altra manera de ajudar-te.

Però ja veuràs com els meus remeis i consells funcionaran.

Només has de fer tot **rigorosament**.

I, a partir d' avui, si vols,
podem ser amics i veure 'ns algun dia.

Rigorosament és una expressió que significa fer alguna cosa de manera molt estricta i rigorosa.

Gertrudis:

- Sí, sí, sí.
Per descomptat.
Quan vulguis...

Brauli Foz:

- Oh, què savi era en Pere Saputo!
Gertrudis, la vídua ploranera de Santa Eulàlia La Major,
va sortir de casa de l' Eugènia amb un somriure a la cara.

Gertrudis va fer tot el que li va dir en Pere.

Al cap de dos dies, en Pere va anar a veure-la a casa seva

i es va trobar amb una Gertrudis nova.

La dona estava molt neta,
parlava molt sense plorar, ni sospirar

i tenia una **brillantor en els seus ulls.**

Uns ulls que miraven a en Pere d' una altra manera...

La casa també estava molt neta:

ben escombrada, els mobles lluents i tot endreçat.

Ja no estava el **tuf** a cementeri de fa uns dies

i olorava a **farigola i espígol.**

Gertrudis:

- Aquests remeis i consells són una meravella!
Em sento molt millor.
Ploro menys d' una hora completa, Pere.

Aquesta expressió significa que Gertrudis, després de fer tot el que li havia dit en Pere, estava molt millor i més canviada en el seu aspecte.

Aquesta frase vol dir que Gertrudis havia recuperat la seva alegria.

Aquesta frase vol dir que Gertrudis volia a en Pere cada vegada més i s' estava enamorant.

Tuf significa olor desagradable.

La **farigola** i l' **espígol** són plantes que oloren molt bé.

Pere Saputo:

- Què bé!
M' alegro molt Gertrudis.
A partir de demà,
ploraràs només 15 minuts cada dia al matí.

En Pere va seguir visitant a Gertrudis
i canviant els remeis.

Quatre dies després de la primera visita,
en Pere li va dir a Gertrudis que només podia plorar els diumenges.

Als 8 dies, en Pere va veure a Gertrudis totalment recuperada.

La dona estava alegre i contenta.

Besava a els seus dos fills amb molt amor:
un nen de cinc anys i una nena de tres anys.

Aquell dia, Gertrudis li va confessar alguna cosa a en Pere
que li donava una mica de vergonya.

Gertrudis:

- Ai, Pere.
Estic molt contenta de haver-te conegut.
M' has ajudat molt.
Em sento afortunada de haver-me quedat vídua...
Perquè gràcies a això, t' he conegut millor.

I en aquell moment, Gertrudis va començar a plorar d' alegria.

Des d'aquell dia, la gent de Santa Eulàlia La Major i altres pobles visitava a en Pere per a demanar-li consells i ajuda.

Venien dels següents pobles:

- Lanaja,
- Polinyino,
- Berbegal,
- Alquèssar,
- Jaca,
- Biescas,
- Estadella,
- Sant Esteve de la Llitera,
- pobles de la vall de Nocito,
- i pobles de la vall de Sarrablo.

I un dia, va arribar el **síndic** d' Almudèvar fins a la casa de l' Eugènia.

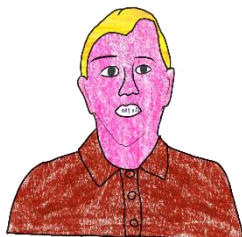
El **síndic** era un representant de l' ajuntament en els pobles.

Síndic d' Almudèvar:

- Pere, et necessitem a Almudèvar.
És molt important.

En aquell moment, en Pere va fer el seu equipatge i s' en va anar a servir al seu poble.

INFORMACIÓ D' EN JOSEP LLUÍS:

Lanaja, Polinyino, Berbegal, Alquèssar, Jaca, Biescas, Estadella, Sant Esteve de la Llitera, pobles de la vall de Nocito i pobles de la vall de Sarrablo són pobles de la província d' Osca.